

REGÉLŐ.

Pesten csötörtökön november 26^{kán} 1840.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

Tizennyolcz év — fehér haj.

(Beszélyke.)

Két évi távullét után ismét láttam őt a' színházban. Szépsége volt-e, mi minden szemet feléje vonzott? — Egész földszin tekintete páholyán látszék függni; egyedül én nem mertem fölpillantani. Csak lassanként vettem erre bátorságot; szemem hamar feltalálta őt, de olly hamar, 's olly irtózva vissza is rezzentem. Most lön előttem világos a' megjelenése - okozta zaj; testemen lázos borzongás futott végig; térdeim inogtak.

„Szegény, szerencsétlen Henriette!“ — sohajtám és görcsösen ajkaimat haraptam. Egyik szomszédom ruhámnál fogva megrántott: látja ön ama hölgyet ott a' páholyban — sugá fülembé — nem feltetsző-e, midőn olly fiatal személy egészen megöszül? — „S milly villogó fekete szemei vannak!“ — jegyzé-meg egy másik. — „Kár, valóban kár!“ — „Ha romantikus volna köztünk — szállt közbe egy harmadik — mi szép tárgyat találna ez idéltlen szüleményben egy balladához, à la Heine, mellynek olvasásánál nem tudja az ember, sirjon-e, vagy nevéssen. Tüzes szemek és ősz haj, vágy és élet-eltelettség, szép képe literaturánknak!“ — Nem szántam volna e' szemtelent meggyilkolni.

Végre föllebbent a' függöny. Ki mondja-meg, mi történt a' szinpadon? Részemről nem tudom. A' tömeg kaczagott; nekem pedig a' gyötrellem sziklája feküdt mellemen. Kirohanni szerettem volna, de valami ellenállhatlan erő azon helyhez lánczolt, hol áldozatom volt; homlokomon hideg verejték gyöngyözött alá, de én maradtam. — Felvonás köztli szünet lön; szomszédim újból kezdék mulatozásukat, 's a' beszéd tárgya ismét a' fehér hajú leány lett.

„Fogadni mernék — monda egyik — hogy e' szegény kisasszony valamelly éji sétáján rémet látott. Olvasta-e ön a' prevorsti látnoknót? Higye-el ön nekem, hogy ezen Kerner —“ — „költő és — szász! — vága közbe a' másik; — sem rémek, sem látnok-

nők nincsenek; én orvos vagyok, 's megfejttem önnek, mi oka, hogy a' természet némelly hajakat —“ — „„Ah, ön tudományosan akarja ezt előttünk szétbontozni? Vigyázzon, mert gyógyszerere kudarcot vall. Az, uram, teljes lehetőség, hogy fiatal hölgy haja megfehéredjék rendkívüli ok nélkül. E' szeretetre méltó áldozat valószínűleg hatalmas kedély és lélekrázkodást szenvedett.“ — „Talán karai közt gyilkoltatott - meg férje!“ — „„Vagy gyermeke csuszamlott-le az erkélyen állónak öléből az utsza kövezetére, 's zuzta - szét agyát“ — „„Engedelemmel uraim, önök véleményei alap nélküliek. Nem látják önök, hogy e' bájoló hölgy anya nem lehet, de annál kevésbbé nő? Hisz' az az első pillanatra látható. Mennyi időös lehet? Legfeljebb is 16 éves“ — „18“ — vágék közbe magamról megfeledkezve — „„Ismeri ön?“ — kérdé az előttem szólott. — Hallgattam, — „„Az világos — folytatá szavait — 's minden, ki a' szenvedélyek hatalmát ismeri, azt vallandja, hogy a' fiatal hölgy fehér hajai szivgyötrelem eredménye.““

A' kétségbeesés kitörésével ragadám-meg a' beszélő kezét, mondván: „Ne tovább, uram! kérem, e' dologról egy hangot se többé! Igen, én gonosztevő, lélekismeret nélküli ember vagyok!“ — Mit gondoltak fájdalمام e' kitöréséről szomszédaim, nem tudom; azonban szerencsére a' hangászkar megdördült, 's mind azon zajt hallatá, melylyel a' mostani zeneszerzők minket lakoztatnak, 's a' függöny fölsuhant. De milly dramát adhatának vala, melly dúsabb leendett szerelem, hűségben, ön feláldozás és árulásban, mint az, melly most emlékezetemben átvonult! Mind azon jeleneteket visszahívtam emlékezetembe, midőn szép szíve előttem feltárult, midőn örök szerelmet esküdtem neki, kit olly gyalázatosan megcsaltam. Láttam, hogy élte napjait megmérgezém, hogy ezen Henriette, kit olly nyugodtan 's virágzásában hagytam - el, fehér hajakkal most sirja felé tántorog! Nyomorult! — kiálték magamban — jó vá teheted-e mind ezt? Lelkemen egy gondolat villant - át: töredelmességed talán mindent helyre hoz. A' szerelem hatalma mindenható, talán —

Hevesen rohantam-ki a' szinteremből; a' szinmű vége felé járhatott. Valaki kézen fogott; feltekintek. — „Adolf!“ kiálték. — „Bódog — te ismét itt?“ — Egymás karaiban feküdtünk. — „De milly halvány vagy!“ — monda Adolf. — „Láttad őt?“ — kérdém tőle. — „Kit?“ — „Henriettét!“ — „Épen tőle jövök; ugy-e, megváltozott?“ — „Hallgass — kiálték — én alávaló ember vagyok.“ — „Hogyan! — szólla közbe nevetve — hát te vagy az a' gazember, az a' kuruzsló?“ — „Kuruzsló?“ — Hát nem tudod a' szerencsétlenséget? Mintegy év előtt egy kóborló hajkenőcs-árustól valami állományt vásárolt Henriette, hajai növesztésére. Alig keni-be

vele néhányszor haját, ez színét kezdi veszteni, 's rövid időn egészen megfehéřült.“

„Hajkenőcs! nem boldogtalan szerelem? — kérdem, 's a' szó elhalt ajkaimon. — „Boldogtalan szerelem? Hála Istennek! tizen-nyolcz hónap óta boldogul 's megelégedve élünk egymással. Az, hogy nőmnek haja megőszült, nem hűti - el szerelmünket.“ — „Nőd? Tizennyolcz hónap óta? — „Bámulod? hisz' te egészen neki vörő-sődöl!“ — „Igen, emlékezem; nőm említett illyes valamit. O némberek! Ha ha ha!“

Két szabadító.

(Vége.)

Ha az öregnek még legkisebb kétsége volt volna a' szabados tettetése felől, el kelle annak oszlania, látva Jerome titkolható örö-mét, melylyel az a' színlett ittasság jeleit fogadá, 's őt az ivás-ra annyira unszolta, hogy Grandjone-nak mulhatlanul meg kelleré-szegednie, ha csak felét itta volna is meg a' Jerome által reá toltt bornak: azonban az őrmester tetemes öblű fazekat tett az ágy árnyé-kába, 's ebbe önté ügyesen a' pohár tartalmát, mihelyest Jerome félre tekintett. Azonkívül nem mulasztá-el az ittasság növekedését is majmolni, mind teste ingadozása, mind szemei forgása és nyel-vének akadozásában; 's végre, midőn a' valószínűség megsértésétől már nem tarthatott, fejét előre csüggeszté, testével az asztalra dült, fejét karjaira gyámitá, 's olly hatalmasan kezdett horkolni, mintha legmélyebb álomba sülyedt volna, azonban félig nyílt szemekkel nem mulasztá - el Jerome mozdulataira ügyelni.

Gyanításában nem csalatkozott.

Alig feküdt tudniillik néhány perczig színlett álmában, a' szabados vigyázva felállt, hozzá lépett, vizsgálgatá, valljon elég erősen alszik - e, 's midőn erről meggyőződni látszott, gyors de óvatos ka-pással a' kules - csomót igyekezett elragadni. De az őrmester azon-nal talpon volt, a' cseleskedőt mellen ragadta, 's kiáltá:

„Horogra kerütfél áruló! Leitatni akartál, hogy gyönyörű czé-lodat még is kivihezd! Nem, barátom; így nem alkudtunk, 's most nyomban a' parancsnokhoz megyek megkérdezendő, valljon az ő akarhatja volt-e, hogy én egy újoncz, egy tapasztalatlan kotnyeles, egy gyáva árulkodó pajzánkodásának labdája legyek. Átláttam én, mit akarsz gyönyörű virág: de ki egy ősz harcztit kelepczébe akar keríteni, korábban keljen - fel, mint kelmed!“

Az óra kettőt üt; az udvaron zaj támadt, mint szokatlan ese-mények előtt történik; a' két férfiú föléve állt. A' házban gyertya-fények czikáztak, tompa hangok hatottak - fel, 's fegyver csörgött.

a

Grandjone ablakot nyitván lekiáltott, kérdő: mi történik?

„Semmi különös—volt a' felelet — az executionalis osztály káoszolódik.“

, 'S a' házban semmi baj? — kérdé tovább az őrmester; hangja aggodást árult-el.

„Semmi“ — lön a' válasz.

, Hála Istennek — sipegé az öreg, 's az ablaktól félrelépett, mi közben feje nem legbarátságosabban ütődött a' szabadoséba, ki, mit Grandjone csak most vön észre, ennek válla felett keresztül hajolva szintén az udvarra nézett, és tekinteten legnagyobb feszültség látszott.

Idegenkedve tekintett fiatal bajtársára, és részvéte újra felindult keblében.

, Maga nem nyíltszívű irántam Jerome — kezdé az öreg — 's valamit titkolgat előttem, mi lelkét marcangolja. Még egyszer intem, legyen őszinte, 's zárja-fel előttem szívét, talán segíthetek. Koponyámat hó fedi ugyan, de szivemen nem vonult - el jégkéreg. Szólljon, még idő van! Miben segíthetek?'

„Adja ön át a' kulcsokat, 's áldani fogom“ — válaszolt Jerome a' kétségbeesésnek olly hangján, melly az öregnek szívébe gyilokként hatott.

, De mire? Valami jót akar-e elkövetni, vagy csupán becsvágy ősztönzi?'

„A' foglyok között — rebegé a' kérdezett hangtalan — egy kedves, nemes rokonom, jótevőm — atyám van! Ezt akarom megmenteni!“

, Boldogtalan, mért nem szólltál előbb? — Most már késő; rokonod elveszett.'

„Még semmi sincs veszve — kiáltá Jerome az őrmesternek nyakába borulva — addig semmi sincs veszve, mig a' becsület 's bátorság el nem veszett. Én csalatkoztam benned, nemes szívű öreg! te nem vagy gonoszakaró, de segédem, gyámolom léssz tettel 's tanácsal, barátom, szabadítóm, atyám istenem léssz, ha segítesz a' legszentebb (mint nevezéd) érzet, melly keblünket, lakja, az emberi kötelesség teljesítésében! Hallgasd-meg könyörgésem', ne vond-el tőlem kegyességedet.“

, Késő, késő — válaszolt szánakozó vállvonítással az öreg. — Egy órával előbb boldoggá teendett titkod közlése: most azonban kedveltedre nézve már nincs szabadulás.'

„És mért nincs már? — kérdé a' szabados tompán 's elcsüggedve.

, Mert az örök már talpon vannak, 's az, ki e' házból csakugyan kimenekülhetne is, nem találna több sajkat, az angol hajó,

az egyedül szabadithatóra szállítót. — Kik megmenekültek, ha Isten is úgy akarja, már biztosságban vannak; az elkésettéknek zárva van a' szabadulás ajtaja.‘

„Mindenható Isten — kiálta a' szabados halásápadtan — honnan tudja ezt, őrmester?“

„Ne kérdezz tovább szegény bajtársam — felelt az agg hadfi — hanem engedj szabad folyást könnyűidnek, 's okuld magadat, hogy előbb nem bíztál bennem, ki szolgálhaték, mint ember embernek szolgálni köteles. — Az 1-ső szám alatti börtönből ajtó nyílik—“

„Az 1-ső számalattiból? — ismétlé Jerome, 's egész teste lázas-ként remegett — az 1-ső számalattiból? — kérdé még egyszer hasonló mozdulattal. — Tovább, tovább!“

„Igen, az 1-ső számalattiból — felelt Grandjone — egy titkos ajtó az előudvarra vezet, mellyből a' jelszó segedelmével könnyen ki lehet jutni, 's azután —“

„A' kulcsokat, a' kulcsokat — orditá Jerome, és csákója után nyult. — Vedd hálám' közléséért, az ég jutalmazzon-meg minden mennyei örömeivel! Add a' kulcsokat, 's bocsáss, míg az idő le nem telik.“

„Letelt már, szegény barátom! — válaszolt az öreg szánakozva; — magad is bizonyos veszélybe rohannál, és barátodon sem segíthetnél.‘

„Óvásod süketlen, öreg! — folytató a' szabados előbbi magasztos állapotjában — add csak a' kulcsokat, 's engem bizzál egészen sorsomra!“

„Azt nem tehetem! Az önmegtartás kötelessége tiltja gondatlan önfeláldozásodat.‘

„Mit gondolok én éltémmel; ha szándékom nem sikerül, úgy sincs az életnek előttem egy fa-garasnyi becse. Az üdvözítő szere-tetére kérek, add a' kulcsokat!“

„Hiába erőködöl, nem tehetem — általam legalább ne légy öngyilkosod!“

„Legyen tehát — orditá Jerome — ha másképp' nem akarod — teljék kedved — én egyebet nem tehetek.“

‘S ezzel martalékjára leselgett rabló vadként szökött keresztül a' padon, az őrmestert nyakon ragadá, 's a' szuronyt neki szegez-vén kiáltá;

„Ide a' kulcsokkal, vagy e' pillanatban halál fija vagy.“

Grandjone-t annyira meglepte e' véletlen megrohanás, hogy majdnem elméletét is elveszté, 's akaratlanul remegett ellenének izmosmarkai között. Végre, midőn kissé magához tért, ellenére sötétén nézve, mondá:

„Jerome, te még bakó kezébe juttatod magadat! Ne kényszeríts a' legvégsőre!”

„Te tetted azt, kegyetlen ember — tájtéksz a' szabados — vérem fejedén fog száradni. Azért, bár mi legyen is következménye, add-át a' kulcsokat, ha emberi szíved van!”

Az őrmester hallgatott; ekkor az óra hármat ütött, és a' szabados martalékját elbocsátva egy szökéssel a' kulcsoknál volt, azokat magához ragadá, 's az ajtó felé rohant.

E' pillanatban álgú-dörgés hallatszék a' távulból, mindjárt után a egy második — egy harmadik 's — negyedik. A' ház zajosabb kezdett lenni, 's a' felébredt munkásságot száz torok jelenté.

„Elveszett” — szorult-ki emberietlen hangon a' szabados melljéből, 's az ajtónál féleszméletlenül rogyott-le.

„Győzelem!” — ujjongá Grandjone, 's kezeit ég felé terjesztve térdelt-le.

„Itt az idő!” — hangzék kívülről, 's a' dobos ébresztőt vert. „Győzelem, győzelem!” — ujjongá az őrmester, és örvendő futott fel 's alá.

Jerome hirtelen felugrék, az őrmester elébe álla, átszegző tekintet vete reá, 's a' legmérgelesebb elkeseredés hangján dörgé:

„E' káröröm lesz egykor vádlód az örök bírónak ítélő széke előtt, és mérlegszelenczédet aláülyesztí. Tudd-meg tehát, mi bajnok tettet követél-el: meggyilkoltad nőmet.”

Egy pillanatig szótlanul bámult az öreg a' beszélőre, azután majdnem görcsös, könnyűktől meg-megszakasztott kacajra fakadt, és sugá:

„Ugy te Winterhold, a' könyvárus vagy? — A' hályog most hull-le szemeimről, — igen, igen — te Winterhold vagy!”

„Az vagyok — vidd fejemet hóhér-bárd alá, csak mentsd meg nőm? 's gyermekemet!”

„Ők mentvék! Én Manonnak atyja vagyok — hát nem ismersz már? Ama négy álgú-lövés azt jelenté, hogy szerencsésen az angol hajóra értek! Áldás legyen rajtok!”

„Es rajtad, nagylelkű ellenség! — zokogá Winterhold, és a' két megbékült egymás keblére dült.

Még e' napon érkezett-meg hire a' békének és általános közbocsánatnak.

Az éji eseményt senki sem nyomozá.

Németből

Röjtlöki.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Khivai lovak. Khivában a' legszükségesebb 's hasznosabb állat a' ló. Az argamak név alatt ismertt gyönyörű turkománi esődörök különös figyelemre 's részletesebb leírásra méltók. Ezek egészen külön lófajt, csupán a' turkománoknál telivért, képeznek; nagy, szép termetűek, de szügyök szűk, fülök nagy, 's farkuk vékony. Legközönségesebb színök szürke; a' feketék vajmi ritkák. Nem általában féktelenek, csak a' esődörök hamisak: rugnak és marnak. Ha valamely argamak elszabadult, nem fut messze, hanem ismét hazatér magától. Futásban eleinte igen gyorsak, de hamar kifáradnak. Ha az argamak 5 werstnyire futott, a' lovagnak le kell róla szállni, 's mintegy 100 ölnyre vezetni; ha ekkor fölül, az argamak még sebesebben iramlik. Illy módon 24 óra alatt 100, sőt három nap alatt 400 werstnyi tért is meg lehet futni rajtok. Az argamak folyvást istállóban, vagy szabadban féken tartatik, mellynél fogva vas karikához kötve egy vas czövek körül szakadatlan keringhet. A' khivaiaik egyébiránt azon meggyőződésben élnek, miképp' e' lovakkal csak turkomanok tudnak bánni, 's ennél fogva a' khan és előbbkelő gazdagok is turkomanoknál tartják lovaikat, miért ezek fizetést ugyan nem kapnak, de löversenyénél a' díj, melyet a' pályázók nyernek, övék. Az argamak-ot rendkívül kímélik; majdnem kizárólag csak harezban használják őket, sőt ekkor is nem ritka eset, hogy a' turkomanok tevéjeikre vagy más lovakra ülnek, 's az argamakot mind addig fékszáron vezetik, míg ellenség nem mutatja magát. Így az itatóhoz soha sem nyargalnak rajtok, hanem úgy vezetik.

Az argamak-ot örletlen gabnával tartják, 's enni soha másképp', mint abrakos tarisznyából kapnak, melly fejökre huzatik, és egymáséival soha fel nem cseréltetnek. Ha az argamakot eladják, az abrakos tarisznya is vele jár. Tisztogatásuk abban áll, hogy bőrüket kiporolják tehén- vagy lófarkkal; a' vakarót nem ismerik. Télen 's nyáron át pakróczczal 's ezen felül még nemezzel fedvék. E' lótakarókat igen csinosan készítik a' turkomanok, 's nem ritkán hasonlítanak kasemir sáwlhoz. Honn patkólatlanul állnak a' lovak; hadjárás alkalmával könnyű patkó veretik rájuk. De még tovább is megy a' gondoskodás, melylyel e' lovak iránt viseltetnek; hogy vadászaton lábaikat a' tövis meg ne sértse, egész térdig bepólyázzák azokat, fejeikre pedig, a' legyek ellen bőr-sipkát vonnak, mellyek a' szem előtt finomul felhasítvák, úgy, hogy a' ló lát ugyan, de a' legyek hozzá nem férnek.

Khivában minden tehetős ember tart argamak-ot maga mulatságára, a' szolgálatban levők pedig tartoznak tartani. A' Chodses Mechrem-nek soha sines kevesebb 50, 's a' khannak 200 argamakjánál. A' legjobb futónak darabja 100 khivai arannyal fizettetik; illyet azonban csak a' khan vásárol. Közönséges áruk 30–80 arany, mi mellett természetesen sok függ a' ló jó-sága és származatától. Minden argamak felett, melly Khivába eladatás végett vitetik, szemlét tart a' khan, 's a' legjobbakat magának választja-ki. Gyakran ajándékban is kap a' turkomanoktól, mellyért ő chalate-t (tisztelőruha) ajándékoz nekik.

Ha az argamak versenyzésre készítettik, öt nappal előbb naponként csak 2 és fél font szénát kap, 's egész napon át istállóban áll, estennen pedig fékszáron kivezettetve, egész éjen át sebes léptekkel jártatják, mi közben a' lovasz kirgis-lovon ül. Futtatás előtti estvén illy módon bizonyos kutakig vezettetik, mellyek Khivától 30 werstnyire (4 és fél mf.) fekszenek, 's mel-

lyek mellett nap költével a' futtatás történik. Mindjárt futás után ujan 24 óráig jártatják őket, 's ez idő alatt kis adagokban, szintén 2 és fél font szénát kapnak. Ezután istállóba vezetik, 's csak 36 óra múlva abrakolják-meg őket desugari-val. Mennél vaskosabb a' ló, annál tovább kell futtatás előtt jártatni. Futtatás közben csak nyereg van a' lovon, takaró nincs, 's a' lovagok: gyermekek. Minden előrevigyázat mellett is sok ló megrokkban a' futás után: a' karabar név alatt ismertt lovak hihetőleg kores szülötteik a' turkoman csödöröknek és khokandi kanczáknak. Ezek kisebbek az argamaknál, de erősebbek, kitartóbbak, iramlók 's külön fajt képeznek, azonban becsők kevés, 's inkább csak ritkaságul tekintetnek. Közönséges lovakat a' kirgisektől és oroszoktól vásárolnak.

Ritka szörny. — Baer, akademikus, a' pétervári tudományok akademiájának nyárelő 17-kei ülésében Miram ur, wilnai orvos tudornak emlékiratát olvasá-fel, mellynek czimje volt: „leírása egy szörnyszerű tyuknak, melly igen hasonlít a' kutyához.“

Számócza. Ha egyik francia lapnak hinni lehet, sehol a' földterén több és illatosb számócza nem terem, mint Bresthez közel, északnyugoti francia országban, Blougastel mellett. Messzeterjedt földek bevonák ott e' becses gyümölcsössel, 's a' nyárnak nagyobb részén át naponként tömérdeket szednek-le, 's nagy mennyiségben Brestbe és egyéb városokba szállítják, 's olly olesón adják, hogy a' legnyomorúbb is képes vele éhségét enyhíteni. Ez az Inn meletti földeken tenyésző afornyára emlékeztet minket, melly ott olly bőven terem, miképp' a' koldus a' helyett, hogy koldulna, több hétig ligetről ligetre jár, és afonyával táplálja magát.

A' réz festőszer. — Guiton Morveau, angol, a' „London and Edinburgh phil. Magazine-ben“ az üvegnek egy sötétpiros 's igen gyönyörű színvegyületéről emlékezik, mellynek feltalálása eredetileg egy napszámosnak köszönhető. E' munkás t. i., kinek nevét elhallgatják, megmelegedett réz kanalat mártta egy edénybe, mellyben éppen üveg olvasztaték. Midőn később az üveg lemezeket önték, legnagyobb bámulással látták, miképp' az olvadéokban nemcsak réz darabkák vannak, hanem egész tömegben egyirányosan festett, legszebb sötétpiros, 's mondhatni egészen sajátoságos színű vonalak voltak szét ömölve. — Néha a' vak tyuk is gyöngyöt talál!

Szerkeszti Mátray Gábor, halpiacson, Dencs-ház, 56-dik sz. a.

Nyomatik Trattner-Károlyi' betűivel, angol vas-sajtón

uri utsza 453.